

ประโยค ป.ร. ๕
แปล มครเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

๑. มณจปิจปาทา ทิ สุกตงคฺเลน อฏฺจงฺกุลปฺปมาณาเยว วฏฺฏนฺติ ฯ เตนานํ
นํ ปน ภิกฺขุณา มณจํ วา ปิจํ วา การยมาเนน อฏฺจงฺกุลปาทกํ การตพฺพํ สุกตงคฺเลน
อณฺณตฺร เหฏฺฐิมาย อฏฺฐินิยา ตํ อติฏฺกามยโต เจทนกํ ปาจิตฺตียนฺติ ฯ

ยสฺมา ปน สุกตวิทฺตติ นาม อิทานิ มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส ติสฺโส วิทฺตติโย
วฑฺฒกํหตฺเถน ทิยฑฺฒกํหตฺโถ ไหตฺติ กงฺขาวิทฺตรณิยํ ภูฏิกการสิฏฺษาปทวณฺณนํ วุตฺตํ
ตสฺมา มชฺฌิมสฺส ติสฺโส อังคฺลฺโย สตฺถุ เอกา อังคฺลฺลิตฺติ สตฺถุ อฏฺจงฺกุลฺโย มชฺฌิมสฺส
จตฺตพฺพิสฺสติ อังคฺลฺโย ไหนฺติ ฯ ตา มุฏฺฐจฺจิตฺตํ ไหติ ฯ เตน อโปสธสฺสจฺจิตฺตํ มุฏฺฐจฺ-
หตฺถปาทเกติ ปาทตลโต ยาว อฏฺฐินิยา เหฏฺฐิมนฺโต ตาว มุฏฺฐจฺจิตฺตนปฺปมาณปาทเก ฯ
ตณฺจ โข มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส หตฺเถน ยสฺสทานิ วฑฺฒกํหตฺโถติ สมณฺญาติ วุตฺตํ ฯ
ยสฺมา ปน ปกตฺติปุริสสฺส ทิยฑฺฒมา อังคฺลฺมิ มชฺฌิมสฺส เอกา อังคฺลฺมิ ไหติ ตถา วิทฺตติ
รตฺนํ พาทา พยาโม จ ตสฺมา มชฺฌิมสฺส มุฏฺฐจฺจิตฺตํ ปกตฺติสฺส วิทฺตติยาธิกมุฏฺฐจฺจิตฺตํ
ไหตฺติ นิฏฺฐเมตฺถ คนฺตพฺพํ ฯ

มณจปฺปฎฺฐิปาทกา ตุ มนุสฺสสงฺคฺเลน อฏฺจงฺกุลเมว วฏฺฏนฺติ ฯ เตนานํ เสนา-
สนกฺขนฺธเก น ภิกฺขเว อุจฺจา มณจปฺปฎฺฐิปาทกา ชาเรตพฺพา โย ชาเรยฺย อาปตฺติ
ทฺฏกฏฺฐสฺส ฯ อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺจงฺกุลปรมํ มณจปฺปฎฺฐิปาทกนฺติ ฯ (มฺงคฺลตฺถทีป-
นิยา ทฺตฺติโย ภาโค/ข้อ ๑๒๔ - ๑๒๖)

๒. ยสฺมา ปน อคารเว ปจฺมํ วุตฺเต คารโว สุวิธเยยฺโย ไหติ ตสฺมา อคา-
รวกฺถา ตาว สมาหริยเต ฯ โย ภิกฺขุ สตฺถริ ธรรมาเน ติสฺส กาลेषฺส อุปฏฺฐาณํ น
ยาติ สตฺถริ อนฺุปาหเน จงฺกมฺนเต สอฺปาหโน จงฺกมฺติ นีเจ จงฺกเม จงฺกมฺนเต

อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมฺติ เทฺหฺจฺจา วสฺนเต อุปริ วสฺติ สฺตถุ ทสฺสนฺนฺจฺจาเน อุโม อํเส
 ปารุปฺติ ฉตฺตํ ธารฺเตติ อุปาหนํ ธารฺเตติ นฺหายติ อุจฺจํ วา ปสฺสํ วา กโรติ ปริ-
 นิพฺพุเต วา ปน เจตฺยํ วณฺทิตํ น คจฺฉติ เจตฺยสฺส ปณฺณายนฺนฺจฺจาเน สฺตถุ ทสฺสนฺน-
 จฺจาเน วุตฺตํ สพฺพํ กโรติ อยํ สฺตถฺริ อคารโว นาม ฯ โย ปน ฅมฺมสฺสวเน สงฺฆฺมฺเจ
 สกฺกจฺจํ น คจฺฉติ สกฺกจฺจํ ฅมฺมํ น สฺนฺนาติ นิทฺทายติ วา สมฺมุลลปฺนโต ว นิสฺสํติ
 สกฺกจฺจํ น คณฺหาติ น ธารฺเตติ น วาเจติ อยํ ฅมฺเม อคารโว นาม ฯ โย ปน เถเรน
 ภิกฺขุณา อนชฺฌมฺมฺโจ ฅมฺมํ เทเสติ ปณฺหํ กเถติ วุฑฺฒเณ ภิกฺขุ ฃมฺมฺนฺโต คจฺฉติ
 ติฏฺฐติ นิสฺสํติ ทสฺสปลลตฺติกํ วา หตฺถปลลตฺติกํ วา กโรติ สงฺฆมชฺฌเณ อุโม อํเส
 ปารุปฺติ ฉตฺตฺวาหนํ ธารฺเตติ อยํ สงฺฆเณ อคารโว นาม ฯ เอกภิกฺขุสมฺมิมฺปิ หิ อคารเว
 กเต สงฺฆเณ อคารโว กโต ว โหติติ อิทํ ชุทฺทกวิภังเก ฉกฺกนินฺทฺเทสวณฺณนํายณฺเจว
 สงฺคีตีสฺสฺสฺเต ฉกฺกนินฺทฺเทสวณฺณนํายณฺจ วุตฺตํ ฯ

ยถา เจตฺยํ อุทฺทิสฺส กตํ สฺตถฺจํ อุทฺทิสฺส กตสฺทิสํ เอว เจตฺยสฺส ปุรฺโต กตํ
 สฺตถุ ปุรฺโต กตสฺทิสเมวาทิ อาห ปรินิพฺพุเต วา ปนาติอาทึ ฯ สกฺกจฺจํ น คจฺฉตฺติ
 อคารวํ อุปฺปาเตวฺวา อุปฺสงฺกมฺติ ฯ ยถา ลิกฺขาย เอกเทเส โกปิเต อคารเว จ กเต
 ลิกฺขา กุปฺปติ สพฺพตฺถ จ อคารวํ กตํ นาม โหติ สมฺมทฺยโต ลัวฺรสมาทานํ อวฺยวโต
 เภโท โหติ เอว เอกภิกฺขุสมฺมิมฺปิ อคารโว กโต ว โหติติ สงฺคีตีสฺสฺสฺตฏฺฐิกา ฯ (มฺงคฺลตฺถ
 ที่ปนิยา ทฺติโย ภาโค/ข้อ ๒๖๖ - ๒๖๗)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มคธเป็นไทย

๑. จริงอยู่ เท้าเตี้ยและตั้งมีประมาณ ๘ นิ้ว โดยนิ้วพระสุคตเท่านั้น จึงควร ฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ก็ ภิกษุจะให้เท้าเตี้ยหรือตั้งใหม่ ฟังให้ทำ มีเท้าได้ ๘ นิ้ว โดยนิ้วพระสุคต เว้นไว้แต่แม่แครงเบื้องล่าง เมื่อภิกษุให้ทำเกินประมาณ นั้น เป็นเจตนกปาจิตติย (ปาจิตติยมีอันให้ตัดเป็นวินัยกรรม) ฯ

ก็เพราะอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ ในอรรถกถาฎีกการสิกขาบทในคัมภีร์กังขาวิตรณี ว่า ที่ชื่อว่าคืบพระสุคต เป็น ๓ คืบของคนขนาดกลางในบัดนี้ ว่าโดยศอกข้างไม้ เป็น ๑ ศอกคืบ ฉะนั้น ๓ นิ้วของคนขนาดกลาง จึงเป็น ๑ นิ้วของพระบรมศาสดา เพราะเหตุนั้น ๘ นิ้ว ของพระบรมศาสดา จึงเป็น ๒๔ นิ้วของคนขนาดกลาง ฯ ๒๔ นิ้วของคนขนาดกลางเหล่านั้นเป็น ๑ ศอกก่า ฯ เพราะเหตุนั้น ในฎีกาอุโบสถสูตร พระฎีกาจารย์ จึงกล่าวไว้ว่า บทว่า มุญฺหิตฺตฺถปาทเกความว่า มีเท้าประมาณศอกก่า จากพื้นเท้าจนถึงที่สุดเบื้องล่างแห่งแม่แครง ฯ ก็แล ศอกก่าที่เรียกว่าศอกข้างไม้ในบัดนี้ เท่ากับศอกของคนขนาดกลาง ฯ ก็เพราะ นิ้วครึ่งของคนปกติ เป็น ๑ นิ้วของคนขนาดกลาง คืบ ศอก แขนและวา ก็เหมือนกัน ฉะนั้น ในอธิการนี้ บัณฑิตพึงถึงความตกลงใจว่า ๑ ศอกก่า ของคนขนาดกลาง เป็น ๑ ศอกก่ากับ ๑ คืบ ของคนปกติ ฯ

ส่วนเชิงรองเท้าเตี้ยเพียง ๘ นิ้ว โดยนิ้วของคนสามัญเท่านั้นจึงควร ฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้ในเสนาสนขันธกะว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้สอยเชิงรองเท้าเตี้ยสูง รูปใดพึงใช้สอย ต้องทุกกฏ ฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชิงรองเท้าเตี้ย ๘ นิ้ว เป็นอย่างยิ่ง ฯ

๒. ก็เพราะเมื่อกล่าวความไม่เคารพไว้ก่อนแล้ว ความเคารพก็จะพึงเข้าใจได้ง่าย ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงประมวลเรื่องไม่เคารพมาไว้ก่อน ๑ ในอรรถกถาฉกนิเทศในขุททกวิภังค์ และในและในอรรถกถาฉกนิเทศ ในสังคิตติสูตร พระอรรถกถาจารย์ก็กล่าวไว้ดังนี้ว่า ภิกษุใด เมื่อพระบรมศาสดายังทรงพระชนม์อยู่ ไม่ไปสู่ที่บำรุง ในกาลทั้ง ๓ เมื่อพระบรมศาสดาไม่ฉลองพระบาท เสด็จจงกรมอยู่ ก็สวมรองเท้าเดินจงกรม เมื่อเสด็จจงกรมอยู่ ณ ที่จงกรมต่ำ ก็เดินจงกรมในที่จงกรมสูง เมื่อประทับอยู่ชั้นล่าง ก็อยู่ชั้นบน ในที่มองเห็นพระบรมศาสดา ก็ห่มคลุม กั้นร่ม สวมรองเท้า อาบน้ำ ถ่ายอุจจาระหรือถ่ายปัสสาวะ ก็หรือว่า เมื่อพระบรมศาสดาปรินิพพานแล้ว ก็ไม่ไปไหว้พระเจดีย์ ในที่เป็นที่ปรากฏแห่งพระเจดีย์ เธอก็ยังทำความไม่เคารพทุกอย่างที่กล่าวแล้ว ในที่มองเห็นพระบรมศาสดา ภิกษุนี้ ชื่อว่าไม่มีความเคารพในพระบรมศาสดา ๑ ก็ภิกษุใด เมื่อเข้าประกาศการฟังธรรม ก็ไม่ไปด้วยความเคารพ ไม่ฟังธรรมด้วยความเคารพ หลับเสียหรือมัวนั่งคุยกัน ไม่เรียน ไม่ทรงจำ ไม่บอกธรรมด้วยความเคารพ ภิกษุนี้ชื่อว่าไม่มีความเคารพในพระธรรม ๑ ก็ภิกษุใด พระเถระไม่ได้มอบหมาย (เชื้อเชิญ) ก็แสดงธรรมกล่าวปัญหา เดิน ยืน นั่งเบียดพระผู้แก่ เอาผ้าหรือมือรัดเข้า ในท่ามกลางสงฆ์ ก็ยังห่มคลุม กั้นร่มสวมรองเท้า ภิกษุนี้ ชื่อว่าไม่มีความเคารพในพระสงฆ์ ๑ เพราะว่า เมื่อทำความไม่เคารพแม้ในภิกษุรูปเดียว ก็ชื่อว่าได้ทำความไม่เคารพในพระสงฆ์ด้วย ๑

ฎีกาสังคิตติสูตรว่า กรรมที่ภิกษุทำเฉพาะองค์พระเจดีย์ ก็เป็นเหมือนกับกรรมที่ทำเฉพาะพระบรมศาสดาฉันใด กรรมที่ภิกษุทำข้างหน้าพระเจดีย์ ก็เป็นเหมือนกับกรรมที่ทำต่อพระพักตร์พระบรมศาสดานั้นแหละ ฉะนั้น เพราะเหตุนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวว่า ปรีนิพพุเต วา ปน เป็นต้น ๑

สองบทว่า สกุกจํ น คจฺจติ ความว่า เข้าไปแบบยังความไม่เคารพให้เกิดขึ้น ๑ เมื่อสิกขาบางส่วนอันภิกษุให้กำเรียบแล้ว และเมื่อความไม่เคารพอันภิกษุทำแล้ว สิกขาก็ย่อมกำเรียบและความไม่เคารพก็ชื่อว่าภิกษุกระทำแล้วในสิกขาบททั้งหมด การสมาทานสังวร ย่อมมีได้โดยการเกิดพร้อมกัน ความเสีย (สังวร) ย่อมมีโดยส่วนย่อยฉันใด ความไม่เคารพ อันภิกษุทำแล้วแม้ในภิกษุรูปเดียว ก็ชื่อว่าเป็นอันทำแล้ว (ในพระสงฆ์) ด้วย ฉะนั้น ๑

พระธรรมปริยัติโสภณ ชวนบุญโอบ วัดไตรมิตรวิทยาราม...แปล.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.